

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK
GROTESTRAAT 75, 77 EN 79
TE EIBERGEN
GEMEENTE BERKELLAND

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Ecologie

Aanvullend ecologisch onderzoek Grotestraat 75, 77 en 79 te Eibergen in de gemeente Berkelland

Opdrachtgever	Compositie 5 Stedenbouw Boschstraat 35-37 4811 GB Breda
Project	BRK.C5S.ECO2
Rapportnummer	11035271
Status	Eindrapportage
Datum	18 augustus 2011
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. K. Wopereis
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M. Koen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	1
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	1
3.	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	2
4.	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	4
5.1	Vleermuizen.....	4
5.2	Broedvogels.....	5
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	6
6.1	Vleermuizen.....	6
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	7

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
2. - Resultaten aanvullend ecologisch onderzoek

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Compositie 5 Stedenbouw opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Grotestraat 75, 77 en 79 te Eibergen in de gemeente Berkelland.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van het Zwickelaarsplein in Eibergen.

Het aanvullend ecologisch veldonderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de flora en fauna toets die Econsultancy bv in mei 2011 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 11035271 BRK.C5S.ECO1).

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ligt aan de Grotestraat 75, 77 en 79, in de kern van Eibergen in de gemeente Berkelland (zie bijlage 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 34 G (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 241.460, Y = 457.870. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 241/457.

De onderzoekslocatie betreft het Zwickelaarsplein en de bebouwing en tuinen gelegen aan de Grotestraat 75, 77 en 79. De beplanting van de tuinen rondom de woonhuizen blijken grotendeels te zijn verwijderd. Er is slechts beplanting aanwezig rond woonhuis nummer 75. Rond het Zwickelaarsplein zijn enkele solitaire bomen gesitueerd. Het Zwickelaarsplein is ingericht als parkeer gelegenheid.

Ten noorden van de onderzoekslocatie is de Grotestraat gelegen. De oostzijde is begrenst middels de Laagte straat. De zuid- en westzijde zijn begrensd middels tuinen en huizen van aangrenzende percelen.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens het plein te herstructureren. Er worden onder andere nieuwe parkeerplaatsen gerealiseerd. Hiertoe wordt de bebouwing aan de Grotestraat nummer 77 en 79 gesloopt. Het pand aan de Grotestraat 75 wordt gerenoveerd. Ten tijde van het aanvullend ecologisch onderzoek blijkt de bebouwing aan de Grotestraat 77 en 79 gesloopt te zijn. Het onderzoek beperkt zich verder alleen tot de te renoveren woning Grotestraat 75.

3. RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de flora- en faunatoets blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet, er op sommige punten meer informatie is benodigd:

Vleermuizen

Uit de flora- en faunatoets blijkt dat er onvoldoende bruikbare gegevens beschikbaar zijn over het gebruik door vleermuizen van de onderzoekslocatie. Huisnummer 75 bevat enkele spouwgangen. Deze lijken ongeschikt voor vleermuizen wegens de nauwe toegang en het voorkomen van pulver en mergel in de gaten. Verder zijn de zolderruimtes geïnspecteerd. Wegens de openheid en doortocht is het niet te verwachten dat vleermuizen hiervan gebruik maken als verblijfplaats. Er zijn ruimtes langs de dakranden en windveer aangetroffen waarvan vleermuizen gebruik kunnen maken. De bebouwing op de onderzoekslocatie is in principe geschikt als zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger, vanwege de toegankelijke ruimte onder de dakpannen, dakranden en windveren.

Een aanvullend onderzoek binnen het geschikte seizoen dient meer uitsluitsel te geven over het gebruik van de onderzoekslocatie als zomer- en kraamverblijf door vleermuizen. Vervolgens dient vastgesteld te worden of er overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project en of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Broedvogels

Huismus

Tijdens het veldbezoek van de quickscan zijn in de voortuin van woonhuis nummer 75 twee huismussen waargenomen in een hulststruik. Nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd. Op de onderzoekslocatie zijn geschikte nestgelegenheden aanwezig, met name gaten in muren en dakpannen, waaronder de soort kan nestelen. De dakpannen op de bebouwing liggen deels los. Op basis van één waarneemmoment is het niet uit te sluiten dat de soort op de onderzoekslocatie broedt. In de omgeving zijn eveneens geschikte nestlocaties aanwezig, zodat de waargenomen huismussen mogelijk afkomstig zijn uit de directe omgeving. Door de uitvoering van nader onderzoek binnen het geschikte seizoen kan vastgesteld worden of er broedgevallen van huismus aanwezig zijn op de onderzoekslocatie.

Gierzwaluw

Een andere soort waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd is gierzwaluw. Gierzwaluwen zijn zeer plaatsgetrouw en keren elk jaar op hetzelfde nest terug zolang er niets met het nest of gebouw gebeurt. Gierzwaluw gebruikt ruimtes onder dakpannen en achter betimmeringen om te broeden. Gelet op de aanwezigheid van verschillende typen dakpannen en de ligging in de kern van Eibergen, waar gierzwaluw voorkomt, kan het niet op voorhand worden uitgesloten dat gierzwaluw van de onderzoekslocatie gebruik maakt. Het veldbezoek van de quickscan heeft plaatsgevonden buiten het broedseizoen van gierzwaluw. De soort keert pas eind april/ begin mei terug uit Afrika om in Nederland, op dezelfde plaats, te gaan broeden. Door het uitvoeren van nader onderzoek binnen het geschikte seizoen kan worden vastgesteld of er broedgevallen van gierzwaluw zijn binnen de onderzoekslocatie.

4. ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor **vleermuizen** zijn in de periode 15 mei tot 15 juli in totaal 3 veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 31 maart 2011), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats en kraamverblijf voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het gebouw blijft gehandhaafd en niet wordt gesloopt is in eerste instantie gekozen voor betreffende onderzoeksopzet, waarbij de functie van paarverblijf/zwermplaats niet wordt onderzocht. De renovatie geeft mogelijkheden tot behoud van functies voor vleermuizen. Indien uit de 3 veldbezoeken blijkt dat de bebouwing een belangrijke functie voor vleermuizen bezit, dan wordt de functie paarverblijf/zwermplaats ook onderzocht.

Het totale aantal voorgestelde veldbezoeken is op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van één waarnemer per veldronde. Verwacht wordt dat met 3 bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de onderzoekslocatie voor vleermuizen.

Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het protocol is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid, dat is voldaan aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning, om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetectors (Pettersson D 240x). Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen.

Voor **huismus en gierzwaluw** zijn twee inventarisatieronden uitgevoerd tijdens de periode, van half maart tot juli, waarin de soorten broeden. Huismus is vaak in de directe omgeving van de nestplaats te vinden. Broedparen van huismus worden vastgesteld door het aantal mannetjes te tellen op de onderzoekslocatie. In mei, juni en juli keren gierzwaluwen terug vanuit Afrika om in Nederland te broeden. Gierzwaluwen zijn zeer plaatsgetrouw en keren elk jaar op hetzelfde nest terug zolang er niets met het nest of gebouw gebeurt. Bij zonsondergang keren gierzwaluwen na het voedsel zoeken terug naar het nest. De aanwezigheid van nestlocaties wordt vastgesteld door invliegende vogels of vanuit het nest roepende vrouwtjes waar te nemen. De veldbezoeken zijn zoveel mogelijk in combinatie met het vleermuisonderzoek uitgevoerd.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep

		februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
gierzwaluw huismus	tijdstip	-		2 x ochtend		2 x avond		-	
	datum			25 maart 2011 en 20 mei 2011		31 mei 2011 en 21 juni 2011			
	functie			nestlocatie huismus		nestlocatie gierzwaluw			
vleermuizen	tijdstip	-			1 x ochtend	2 x avond		-	
	datum				20 mei 2011	31 mei 2011 en 21 juni 2011			
	functie				zomerverblijf	Kraamverblijf en zomerverblijf			

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van de soorten gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 10 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vleermuizen

Tijdens de ochtendronde op 20 mei 2011 is gelet op invliegende dieren die na een nacht jagen terugkeren naar de verblijfplaats waar ze zich overdag bevinden. Tijdens de ochtendronde zijn vier foeragerende gewone dwergvleermuizen op verschillende tijdstippen (4:43 uur, 4:48 uur, 4:54 uur en 5:56 uur) waargenomen rond de tuin van de onderzoekslocatie. Drie foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn aangetroffen in de tuinen van de ten westen gelegen woonhuizen Grotestraat nummer 81 en 83. om 4:37 uur, 4:50 uur en om 5:02 uur. Er zijn tijdens dit veldbezoek rond de bebouwing geen vleermuizen aangetroffen. Er zijn geen invliegende dieren waargenomen.

Tijdens de avondronde op 31 mei 2011 is om 22:10 uur één uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen vanuit een losse lat van de overstek dakgoot van het woonhuis nummer 75 (zie figuur 1 en 2). Om 22:30 is een enkele doorvliegende laatvlieger ten westen van woonhuis nummer 75. Rond de bebouwing zijn verder geen vleermuizen waargenomen.

Figuur 1. Locatie van uitvliegende gewone dwergvleermuis.

Figuur 2. Detailfoto verblijfplaats (rood omcirkeld).

Tijdens het derde veldbezoek, avondronde op 21 juni 2011, zijn drie overvliegend laatvliegers op verschillende tijdstippen (22:20 uur, 22:30 uur en 22:45 uur) waargenomen boven de onderzoekslocatie. Verder zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen om 22:40 uur en 22:45 uur waargenomen binnen de onderzoekslocatie. Deze avond zijn geen vleermuizen rond de bebouwing waargenomen tijdens het uitvliegmoment.

De resultaten van de veldbezoeken zijn in bijlage 2 weergegeven.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen vleermuisverblijven in de directe omgeving van de onderzoekslocatie waargenomen.

5.2 Broedvogels

Huismus

Tijdens het eerste veldbezoek is in de hulst een huismus waargenomen. Dit betrof een mannelijk dier. Het individu vloog vervolgens naar elders in de omgeving. Tijdens het tweede veldbezoek zijn geen huismussen gezien of gehoord binnen de onderzoekslocatie. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de te renoveren bebouwing een vaste rust- en verblijfplaats (nestlocatie) vormt voor huismus.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen nestelen meestal in ruimtes onder dakpannen en openingen onder boeidelen. Gierzwaluwen vliegen gegroepeerd met hoge snelheden tussen de gebouwen door en vliegen daarbij plotseling ergens binnen. Tijdens de betreffende avondrondes zijn er enkele gierzwaluwen hoog boven de onderzoekslocatie waargenomen. Op de onderzoekslocatie zijn gedurende de veldbezoeken geen in- of uitvliegende gierzwaluwen waargenomen. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de te renoveren bebouwing een vaste rust- en verblijfplaats (nestlocatie) vormt voor gierzwaluw.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Vleermuizen

Beschermingsregime

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Opgemerkt wordt dat vleermuizen door mensen soms als eng of vreselijk kunnen worden beschouwd. Dit onderwerp wordt hierbij aangestipt omdat bij nieuwbouwprojecten vaak sprake is van nieuwe, onwetende bewoners. Gewone dwergvleermuizen zijn ongevaarlijk. In een woning knagen ze niets aan een gevee ze geen hinderlijke of stinkende ontlasting. Het is een fabel dat ze in haren vliegen, door hun ultrasone echolocatie zullen ze nooit zomaar ergens tegenaan vliegen. Vleermuizen zijn nuttig, ze vangen grote hoeveelheden insecten weg, waaronder muggen.

Functie van de onderzoekslocatie voor vleermuizen

Op de onderzoekslocatie is in het te renoveren woonhuis een verblijfplaats vastgesteld van een gewone dwergvleermuis. Waarschijnlijk betreft dit een zomerverblijfplaats van een mannelijk dier. Voorafgaand aan het veldbezoek betrof een nacht (30 mei) met onweersbuien en regen. Mogelijk dat het individu snel een schuilplek zocht binnen de opening in de dakgoot. Er zijn geen kraamverblijven van laatvlieger evenals gewone dwergvleermuis vastgesteld. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning ontbreken gegevens uit de balts/ paar periode. Doordat het gebouw blijft gehandhaafd en niet wordt gesloopt geeft de renovatie de mogelijkheden tot behoud van functies voor vleermuizen. Door het treffen van de mitigerende maatregelen wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen en wordt nader onderzoek naar de functie paarverblijf/zwermplaats niet noodzakelijk geacht. Met de initiatiefnemer is reeds besproken om het gebouw zorgvuldig te renoveren met betrekking tot vleermuizen en het gebouw voor vleermuizen toegankelijk te houden in vergelijking met de huidige situatie. Dit betekent onder andere dat de dakpannen toegankelijk blijven voor vleermuizen en een extra kast wordt opgehangen om de ruimte binnen de dakgoot op te vangen. De maatregelen dienen te worden vastgesteld in een ecologisch werkprotocol dat op de locatie aanwezig dient te zijn ten tijde van uitvoering van het project.

Gezien de aard en omvang van de voorgenomen ingrepen op de onderzoekslocatie ondervinden mogelijke verblijfplaatsen in de directe omgeving, geen hinder van de voorgenomen plannen.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Compositie 5 Stedenbouw een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Grotestraat 75, 77 en 79 te Eibergen in de gemeente Berkelland.

Het aanvullend ecologisch onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van het Zwikkelaarsplein in Eibergen.

Voorgenomen ingreep

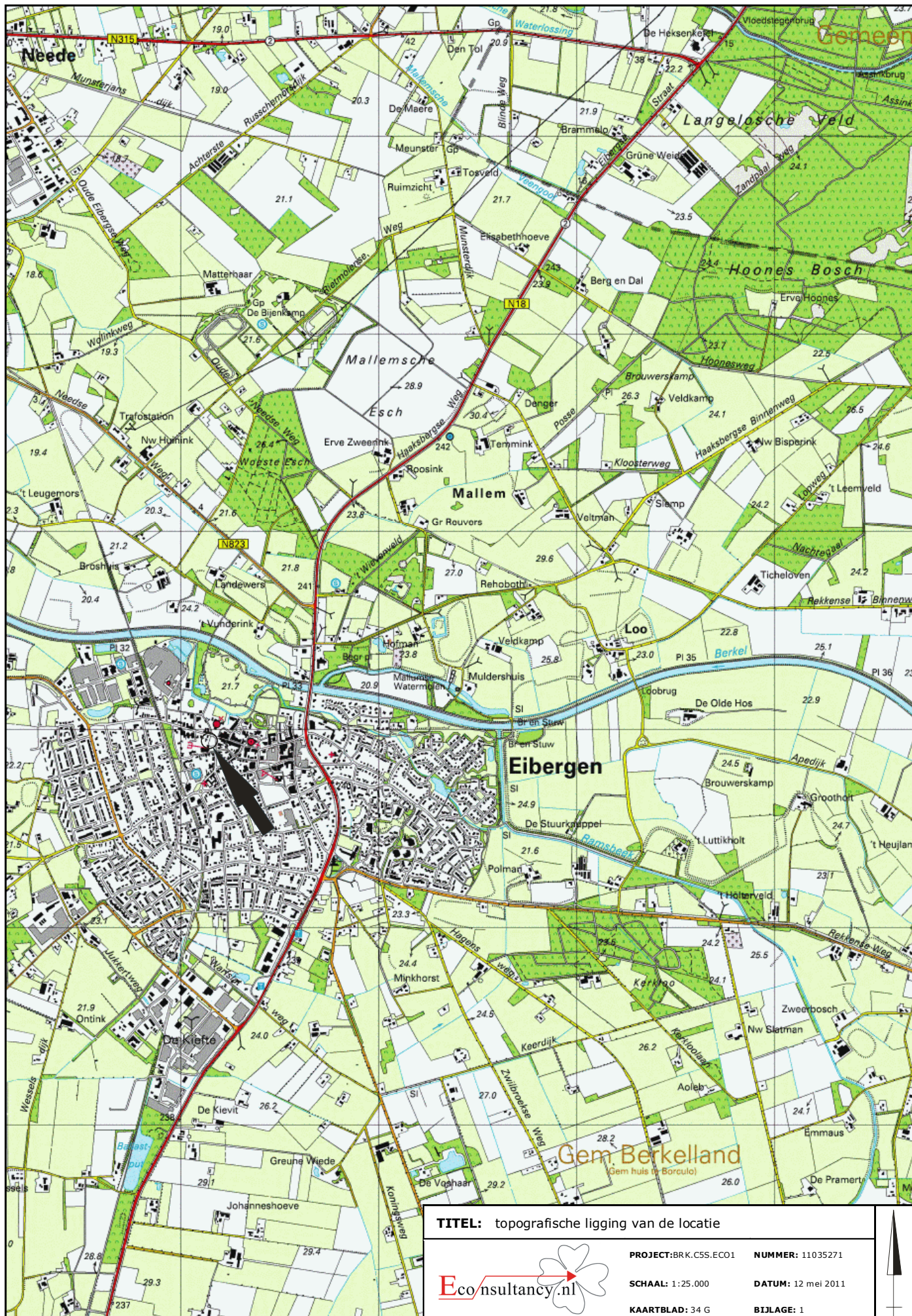
De initiatiefnemer is voornemens het plein te herstructureren. Er worden onder andere nieuwe parkeerplaatsen gerealiseerd. Hiertoe wordt de bebouwing aan de Grotestraat nummer 77 en 79 gesloopt. Het pand aan de Grotestraat 75 wordt gerenoveerd. Ten tijde van het aanvullend ecologisch onderzoek blijkt de bebouwing aan de Grotestraat 77 en 79 gesloopt te zijn. Het onderzoek beperkt zich verder alleen tot de te renoveren woning Grotestraat 75.

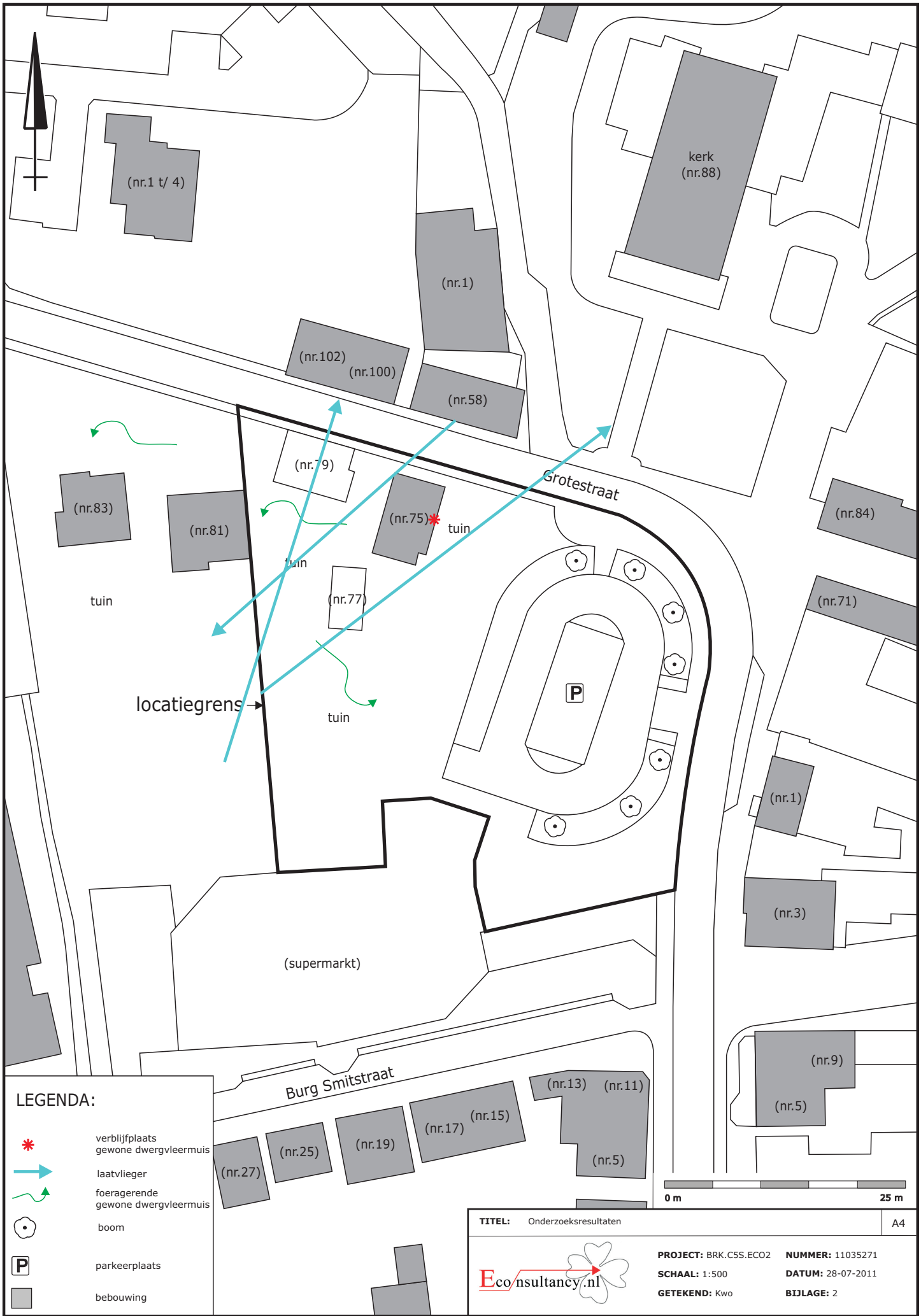
Waarnemingen en te verwachten soorten:

Binnen het te renoveren woonhuis is een zomerverblijfplaats vastgesteld van een enkele gewone dwergvleermuis in de dakgoot. Het gebouw is niet geschikt als winterverblijfplaats. Het verstoren van verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie is niet aan de orde. Binnen de onderzoekslocatie zijn geen nestplaatsen van gierzwaluw of huismus vastgesteld. Het woonhuis en de beplanting is geschikt voor algemene broedvogels.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen zal de functionaliteit van het gebied voor de gewone dwergvleermuis behouden moeten blijven. Daarnaast is het van belang dat er zodanig wordt gewerkt dat schade aan de soort wordt voorkomen. De maatregelen dienen te worden vastgesteld in een ecologisch werkprotocol dat op de locatie aanwezig dient te zijn ten tijde van uitvoering van het project. Voor de overige te verwachten broedvogels geldt dat, indien de beplanting buiten het broedseizoen wordt verwijderd en de bebouwing buiten het broedseizoen wordt gerenoveerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

- LEGENDA:**
- * verblijfplaats gewone dwergvleermuis
  - laatvlieger
  - foeragerende gewone dwergvleermuis
  - boom
  - parkeerplaats
  - bebouwing

TITEL: Onderzoeksresultaten	A4
PROJECT: BRK.CSS.ECO2	NUMMER: 11035271
SCHAAL: 1:500	DATUM: 28-07-2011
GETEKEND: Kwo	BIJLAGE: 2